

Den Haag

Haags Gemeentearchief

De kortste geschiedenis van Loosduinen

Segbroek

Kijkduin en Ockenburgh

Bohemen en Meer en Bos

Laan van Meerdervoort

Waldeck

Oude Haagweg

Loosduinen

Loosduinen

Monsterseweg

Loerlaan

Escampiaan

Kraayenstein en Vroondaal

Loosduinen

een vruchtbaar stadsdeel

Loosduinen is een fraai stadsdeel van Den Haag, gelegen tussen de Noordzee, de duinen en het Westland. Honderd jaar geleden, in 1923, werd het Westlandse tuindorp Loosduinen deel van de gemeente Den Haag. Het stadsdeel van de 'peenbuikers' heeft een eigen karakter en een lange geschiedenis. Dit is het verhaal van het zanderige gebied in het zuiden van Den Haag en de mensen die daar sinds mensenheugenis hebben gewoond.

Luchtfoto Loosduinen en Waldeck, gezien naar het noorden. Rechtsonder de kruising van de Ockenburghstraat met de Symfoniestraat en de Loosduinse Hoofdstraat, 1989. Foto Delta-Phot

‘Waar het hongerig konijn te nauwer nood zijn wei vond’

Dat schreef de dichter Constantyn Huygens in de zeventiende eeuw over de arme grond en de hongerige konijnen in dit gebied. De bewoners hebben er eeuwenlang alles aan gedaan om het vruchtbaar te maken. Al in de Nieuwe Steentijd, dus ruim 5.000 jaar geleden, woonden er mensen in het gebied met lage duinen, achter de oudste strandwal. Archeologen hebben er paarden-graven, aardewerk, bronzen voorwerpen en munten uit de Romeinse tijd gevonden en bij Ockenburgh is zelfs een fort opgegraven.

Rond de Uithofslaan is een stuk van een altaar en een bronzen wierookvat uit de tweede eeuw van onze jaartelling gevonden. De Cananefaten woonden zo'n 2000 jaar geleden in dit gebied. Zij woonden in boerderijen, waarvan resten in de grond zijn gevonden. In de vroege Middeleeuwen werden de duinen hier permanent bewoond en vonden er overal ontginningen plaats. De bewoners gebruikten strandwallen als bouwland voor hun gewassen en het tussenliggende gebied als grasland voor vee, terwijl er aan de rand van de strandwallen paden en boerderijen verschenen.

Skelet van een paard, gevonden tijdens een archeologische opgraving in Loosduinen

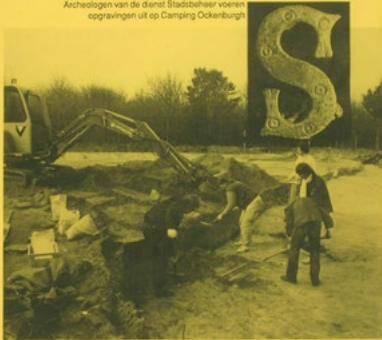
Affiche voor rondleidingen over de archeologische vindplaats op camping Ockenburgh, 1993
Uitgave Dienst Stadsbeheer

RONDELEIDING DONDERDAG 15.00 UUR

 Gemeente Den Haag

Opgraving Romeins dorp Camping Ockenburgh

Archeologen van de dienst Stadsbeheer voeren opgravingen uit op Camping Ockenburgh

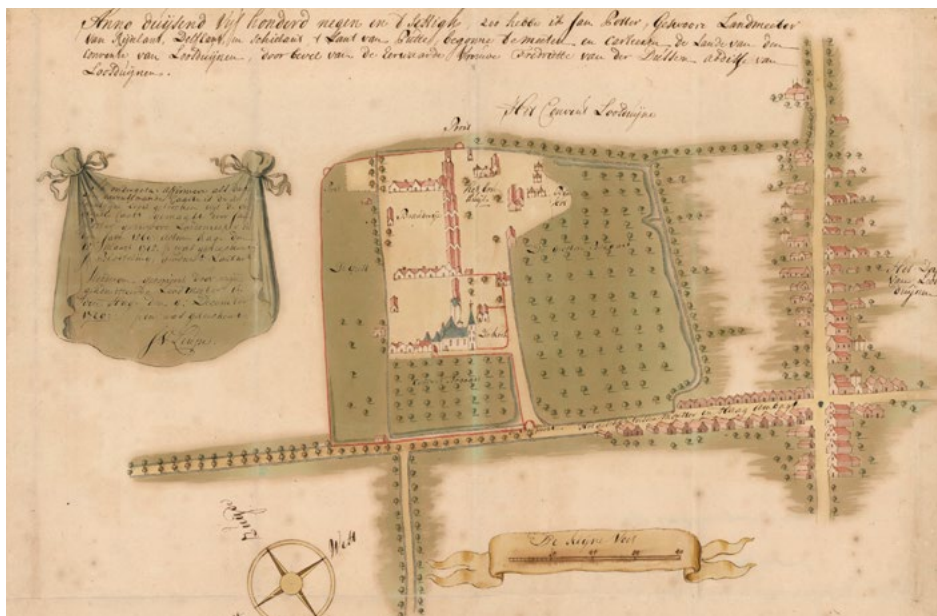
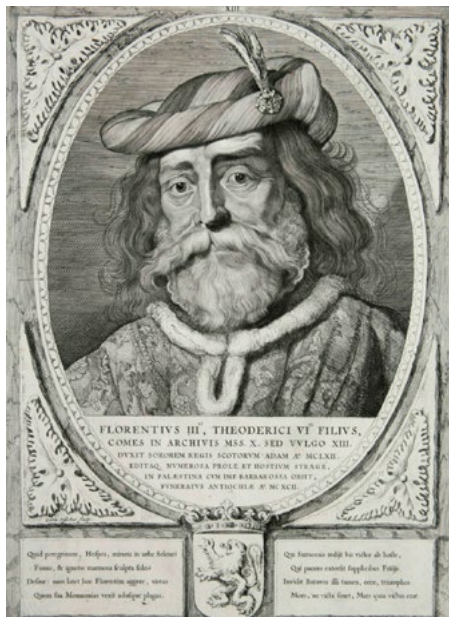
In de zomermaanden is er iedere donderdag een rondleiding voor belangstellenden.
De rondleiding start om 15.00 uur. Verzamelen bij de ingang van de camping.

De camping ligt aan de Windaalweg 25 en is met het openbaar vervoer te bereiken met bus 25 en met tram 5.

Stadsbeheer

Graaf Floris III liet in de twaalfde eeuw een kapel bouwen op zijn grond in Loosduinen. In de annalen van de Abdij van Egmond staat dat zijn zoon, graaf Dirk VII van Holland in 1186 met Aleida van Kleef trouwde in de kapel van de villa 'Loosdun', gebouwd op dezelfde oude strandwal waarop later Den Haag ontstond. Floris IV stichtte samen met zijn vrouw, Machteld van Brabant, omstreeks 1228 op hun Loosduinse grafelijke bezittingen een cisterciënzer abdij voor nonnen. De dorpskern van Loosduinen is ontstaan rondom dit klooster.

Portret van graaf Floris III, 1653.
Vervaardiger Cornelis Visscher

Jan Potter tekende in 1569 een kaart van het klooster in Loosduinen. Dit is een kopie uit 1720 van die kaart. Vervaardiger Jan Leupe

De tuinierende dichter Jacob Westerbaen

De stichter van het landgoed Ockenburgh is de arts en dichter Jacob Westerbaen (1599 - 1670), die in 1625 trouwde met de rijke weduwe Anna Weytsen (1589-1647). Na haar overlijden ging Westerbaen, die inmiddels ook heer van Brandwijck was, tuinieren, jagen en dichten. Zijn vriend, de dichter Constantijn Huygens (1596-1687), kwam graag langs en prees hem vanwege zijn groene vingers waarmee hij van de arme duingrond vruchtbaar land had gemaakt.

Gezicht op Jacob Westerbaen's buitenverblijf Ockenburgh. Op de voorgrond een jachtscène, circa 1655. Vervaardiger Adriaen Matham

Portret van Jacob Westerbaen, heer van Brandwijk, 1650. Vervaardiger Cornelis de Visscher

*Loos Duijnland, mager stoel van
overstoven heygrond, Daer 't hungerigh
Conijn te nauwer nood syn' weij vond.
Ende voedde Mensch noch Vee: ·
Brandwijcks noeste schopp dat schrael
beswangerde met allerlei vollop.¹
Loos Duinland, de magere laag van
verwaaide heigronde, waar het
hongerig konijn te nauwer nood zijn
wei vond.
Het voedde mens noch vee, totdat
Brandwijcks noeste schop de schraalheid
bezwangerde met overvloed.*

1. C. Huygens, De Gedichten van Constantyn Huygens. Uitgeg. door J. A. Worp, Groningen 1892— 1898, D idem. V p. 109 v.v. 1—4.

Op zoek naar vruchtbaarheid: de 365 kinderen van Margaretha van Henneberg²

De jongste dochter van graaf Floris IV was gravin Margaretha. Volgens de legende vroeg een bedelares met een tweeling Margaretha van Henneberg om een aalmoes. De gravin stuurde haar weg met de belediging dat de tweeling niet van één man kon zijn. In die tijd dachten mensen dat een vrouw ontucht had gepleegd als ze een tweeling kreeg omdat die twee kinderen wel van twee verschillende vaders moesten zijn. De vrouw bad God om haar eerbaarheid te bewijzen door de zwangere gravin Margaretha zoveel kinderen te laten baren als er dagen in het jaar waren.

De abdij van Loosduinen met het hof van de graven van Henneberg ernaast, circa 1700. Vervaardiger onbekend

De kamer, waarin de gravin van Henneberg 364 of 365 kinderen ter wereld zou hebben gebracht. Links de gravin, in het midden de helpers die doeken spoelen en drogen. Geheel rechts naast de schoorsteen een schotel, waarop de kinderen liggen. Datering en vervaardiger onbekend.

Op Goede Vrijdag, 26 maart 1276 baarde Margaretha 364, of 365 kinderen die allemaal door de bisschop van Utrecht gedoopt werden. Geen wonder dat ze de tel kwijtraakten, maar helaas, de moeder en haar kinderen stierven nog dezelfde dag. Zij werden begraven in de Abdijkerk van Loosduinen. Deze plaatselijke legende was in heel Europa bekend. Westerbaen beschreef de bedevaart van onvruchtbare vrouwen naar de Loosduinse Abdijkerk. Zij hoopten vruchtbaar te worden door de doopbekkens aan te raken waarin de 365 kinderen van gravin Margaretha van Henneberg gedoopt waren.

2. Ronald van der Spiegel, 364 baby's voor Margaretha, Haagse Historie nr. 3, 2017.

Loosduinen als tuinbouwdorp

In het Westland werden in de negentiende eeuw de droge geestgronden (strandwal-
len) afgezand en werd het zand op natte
veen- en kleigronden gevaren. De grond
werd opgehoogd en geschikt gemaakt voor
tuinbouw, met bagger en mest.

De ontwikkeling van de glastuinbouw
zorgde ervoor dat het Westland het grootste
glastuinbouwgebied ter wereld werd.

De Loosduiners, altijd op zoek naar vernieu-
wende productietechnieken, speelden een
belangrijke rol in deze ontwikkeling.

Kwekerij langs de Oude Haagweg, heren met bloem-
kolen bij geopende kassen waarin vermoedelijk
komkommer geteeld wordt. De bebouwing is Oude
Haagweg 469 en hoger, de dwars staande huisjes
staan aan de Nieuw-Rozenburgstraat, circa 1910.
Fotograaf onbekend.

Tuinders tussen de kassen achter de Wilhelminastraat 251-245, later Loosduinse Hoofdstraat 1194-1188,
circa 1920. Fotograaf Hendrik van Noort

Tot 1880 was ongeveer 100 hectare grondgebied van Loosduinen in gebruik als tuinbouwgrond. Dit gebied groeide tot bijna 600 hectare tuinbouwgrond in 1920. De ontwikkeling van de glastuinbouw was de motor van deze snelle groei en de Loosduinse groenteveiling werd Nederlands grootste. De komkommerteelt was aanzienlijk en andere belangrijke groenten waren bloemkool, peen en sperziebonen. In het begin van de twintigste eeuw kwamen de eerste aaneengeschaalde kassen (warenhuizen), door de combinatie van glas en licht versnelde de plantengroei en konden er zelfs paprika's en tomaten worden geteeld.

Sinds de jaren zestig wordt aardgas gebruikt voor de verwarming, dat tot voor kort relatief goedkoop was.

Interieur van een komkommerkas, ca. 1910.
Prentbriefkaart, vervaardiger Hendrik van Noort

Kassen (warenhuizen) naast een weiland en een vaart. Op de achtergrond de R.K. kerk en het St. Leonardusgesticht, circa 1920. Prentbriefkaart, uitgave J.C. Dam

Oude Haagweg, Loosduinse Groenteveiling, circa 1910. Prentbriefkaart, uitgave Hendrik van Noort

De groenteveilingen in Loosduinen³

Op 17 november 1899 stichtten 46 tuinders de Loosduinsche Groenteveiling (LGV), waar op 10 april 1900 de eerste veiling werd gehouden.

Veel tuinders verkochten een deel van hun oogst niet via de veiling, maar onderhands. Het veilingbestuur gaf het goede voorbeeld door al hun komkommers via de veiling te verkopen en 21 aangesloten tuinders deden dat vervolgens ook. In 1901 richtte een andere groep tuinders de Vrije Veiling Loosduinen op, zonder veilingplicht voor haar leden.

In 1919 fuseerde de Vrije Veiling met de nieuwe Coöperatieve Groenteveiling Loosduinen.

Pas in 1959 werd er een gecombineerde vergadering van de beide veilingbesturen gehouden en kwamen de partijen samen in de Loosduinse Groenteveiling. Nieuwe omstandigheden dwongen in 1969 de veilingen van Loosduinen, Poeldijk en Wateringen samen te gaan in de veiling Westland-Noord.

Veilingstraat van de coöperatieve groenteveiling 'Loosduinen en Omstreken', veilingsschuiten in de vaart aan de voorzijde van het gebouw, circa 1915. Prentbriefkaart, vervaardiger onbekend

Vredestein Loosduinen bandenfabriek⁴

Ook de industrie wist het gebied te vinden en begin twintigste eeuw werd er een rubberfabriek aan de Oude Haagweg gevestigd. Het bedrijf Vredestein van ir. E.L.C. Schiff (1864-1949) vestigde zich in 1908 op een oude tuinderij langs de Loosduinsevaart. Er werden schoenhakken gemaakt, fietsbanden en vanaf 1913 zelfs autobanden.

Oude Haagweg, rubberfabriek van Vredestein, circa 1914. Prentbriefkaart, uitgave K. Kleijwegt

4. <https://shie.nl/bedrijven/vredestein-rubberfabriek-1908-heden/>

In 1966 had Vredestein Loosduinen 1.000 werknemers en produceerde het onder meer transportbanden, vloeren en containers. Vredestein was één van de bedrijven die in de jaren zestig 'gastarbeiders' voor laaggeschoolde arbeid uit het Middellandse Zeegebied naar Nederland haalde. In 1976 werd de Loosduinse fabriek gesloten en de productie werd overgeplaatst naar Doetinchem en Enschede. In 1982 zijn de productiehallen gesloopt ten behoeve van woningbouw.

In 1952 werd de Profiluxband geïntroduceerd als een nieuw product van Nederlandse bodem. Affiche, 1910. Vervaardiger J. Grijseels jr.

Medewerkers van Vredestein lezen in een krantje dat de fabriek blijft bestaan, 1974. Fotograaf Stokvis/Meijer

Vijf oudere Loosduinse mannen op een bankje, 1915. Fotograaf onbekend

Annexatie door Den Haag

Loosduinen is sinds 1923 een stadsdeel van Den Haag. De in 1901 benoemde Loosduinse burgemeester Hendrik Hovy (1869-1933) verzette zich niet tegen de Haagse annexatiedrift. In een referendum stemde het merendeel van de 'peenbuikers' er ook mee in. Er werden wel voorwaarden gesteld om te voorkomen dat Loosduinen door de grote stad zou worden opgeslokt.

College van Burgemeester en Wethouders van Loosduinen in 1923, zittend D.H.W. Hovy, burgemeester. Staand v.l.n.r. Q.A. Nederpel, H.V. Noort, wethouders en J. Boeser, secretaris, 1923.
Fotograaf Van Noort en Zoon

Dit gebeurde met de instelling van de Commissie Loosduinen, die mede via de bewonersorganisaties de belangen van de bewoners van Loosduinen bij de gemeente Den Haag of welke instantie dan ook behartigt. De Commissie heeft een onafhankelijke voorzitter en haar belangrijkste taak is het adviseren van het Haagse gemeentebestuur, gevraagd en ongevraagd. In Loosduinen zijn zeven gemeentelijk gesubsidieerde bewonersorganisaties actief: Kom Loosduinen (centrum), Bohemen, Waldeck en Kijkduin, Notenbuurt, Nieuw-Waldeck, Houtwijk, Kraayenstein en Bewonersvereniging Vroondaal Hofstedepark.

Deze organisaties hebben vertegenwoordigers in de Commissie Loosduinen en er is een vertegenwoordiger van de Loosduinse winkelcentra lid van deze commissie.

De leden van de Commissie Loosduinen worden benoemd door de Burgemeester en Wethouders van Den Haag. In de eerste jaren na de annexatie waren de veranderingen kleinschalig. In 1927 werd het Uitbreidingsplan voor Den Haag van Berlage aangepast door de Dienst Stadsontwikkeling en Volkshuisvesting.

De Commissie Groot Loosduinen in overleg in een zaal van de hulpsecretarie Loosduinen, 1980.
Foto Haagsche Courant

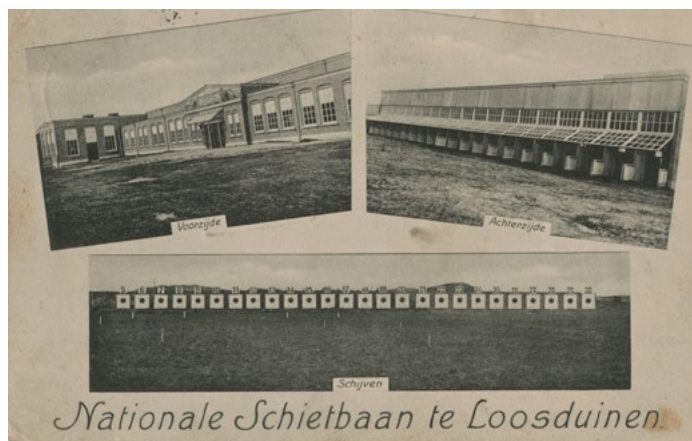
Ockenburgh en de oorlogen⁵

Op dit landgoed was sinds 1903 de Nationale Schietschool gevestigd en er werden regelmatig oefeningen gehouden door de Nederlandse Weermacht. Tijdens de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) zijn in Ockenburgh tijdelijk 1600 Belgische soldaten geïnterneerd geweest.

In de jaren dertig werden er in Ockenburgh, Overvoorde en Cromvliet joden ondergebracht die waren gevlucht voor het Duitse nazi-regime. Na de Kristallnacht (november 1938) kwamen de kindertransporten op gang, waarmee joodse kinderen via Hoek van Holland naar Engeland werden doorgestuurd.⁶

Soldaten oefenen het vechten met een bajonet op Ockenburgh, 1914. Fotograaf onbekend

Nationale Schietbaan te Loosduinen (achter het landgoed Ockenburgh), drie afbeeldingen in één prentbriefkaart: voorzijde, achterzijde en de schietschijven, ca. 1910. Fotograaf Hendrik van Noort

5. J.W. van der Ham, een kleyn paleis (Zuthpen 2020)

6. C. Glaudemans, Duitse en Oostenrijkse vluchtelingenkinderen in Ockenburgh, Kleyn Paleis, 149-159.

Aankondiging vliegfeest op landgoed Ockenburgh, 1919. Ontwerp P.A.H. Hofman,
©2018 Erven P.A.H. Hofman c/o P.A. Hofman / Reproduction prohibited

De Duitse aanval op hulpvliegveld Ockenburgh

In november 1939 bracht het ministerie van Defensie het hulpvliegveld Ockenburgh voor de zekerheid in gereedheid voor het geval er, ondanks de Nederlandse neutraliteit, toch een Duitse invasie zou plaatsvinden. Er werden vijf Douglas toestellen en twee Fokkers G1 naar Ockenburgh gevlogen en de kleedkamers en de portierswoning van het voormalige sportveld werden geschikt gemaakt voor bewoning. Vanuit de lucht vielen Duitse troepen in de vroege morgen van 10 mei 1940 het hulpvliegveld aan. Door onverwacht felle tegenstand te bieden kregen de Nederlandse troepen op Ockenburgh de tijd om Duitse troepen in te sluiten. Net als de aanval op de andere vliegvelden in de regio, Ypenburg en Valkenburg, mislukte de Duitse aanval op Ockenburgh. Na de Nederlandse capitulatie op 15 mei 1940, kwam het veld in Duitse handen en werd er een schijnvliegveld van gemaakt. Met houten vliegtuigen, nepverlichting en nepbarakken was het de bedoeling geallieerde vliegers te verleiden om hun bommen op het schijnvliegveld af te werpen om zo de echte vliegvelden tegen bombardementen te beschermen. Bij de slag om Ockenburgh kwamen in totaal 86 Nederlandse soldaten om het leven.

Monsterseweg 4, jeugdherberg en conferentiecentrum Ockenburgh, 1978.
Uitgave Euro Color Cards

Ockenburgh na de oorlog

Van 1954 tot 1998 was het landhuis in gebruik als jeugdherberg. In 1971 ontwierp architect Frank van Klingeren (1919 – 1999) een paviljoen van glas en staal als aanbouw bij de villa.

Na sluiting van de jeugdherberg werd dit paviljoen in 2010 gedemonteerd. Het gebouw heeft nu een tweede leven op de Binckhorst als voorgebouw voor het ensemble 'Frank is een Binck'. Van 1998 tot 2017 hadden kunstenaars hun ateliers in het landhuis. Inmiddels is villa Ockenburgh een rijksmonument en gerestaureerd. De Stichting Behoud Historische Buitenplaats Ockenburgh heeft het gebouw nu in beheer. Het landgoed maakt sinds 1990 deel uit van het beschermd natuurmonument Solleveld. Het is een Natura 2000-gebied en dat betekent dat Ockenburgh onderdeel is van een Europees netwerk van natuurgebieden.

Oorlogsschade aan Bloemendaal. Verwoesting van paviljoen Eikenstein, oktober 1944. Fotograaf onbekend

Deportaties van joden uit de psychiatrische ziekenhuizen⁷

Sinds eind negentiende eeuw had Loosduinen twee psychiatrische ziekenhuizen, Rosenberg en Bloemendaal. De stichting Bloemendaal was christelijk gereformeerd en de stichting Rosenberg was ontstaan uit het Haagse stadsdolphuys aan het Slijkeinde.

Op oudejaarsavond 1942 zette de Haagse politie het terrein af en werden de eerste joodse patiënten, bewoners en onderduikers weggevoerd uit Rosenberg.

Dit verliep eerst rustig en geordend, maar daarna chaotisch en wreed. Zieke mensen, soms alleen in nachtkleding, werden via Westerbork naar de vernietigingskampen afgevoerd. In totaal zijn er 251 joodse patiënten en onderduikers gedeporteerd. Bloemendaal werd in oktober 1944 ontruimd, omdat vanaf daar V2's naar Engeland werden afgeschoten. Aan het einde van de oorlog lag het hele complex in puin.

Loosduinse Hoofdplein op marktdag, 1985. Foto Dienst Stedelijke Ontwikkeling

Wonen in Loosduinen

De Kom van Loosduinen is de oude tuindersdorpsskern met een eigen dorpsfeer en verschillende woningtypen en smalle straatjes. Het eeuwenoude kruispunt bij het Loosduinse Hoofdplein is nu een marktpllein.

Loosduinen bestaat verder uit woonbuurten met een eigen karakter. Ten noordoosten van de dorpskom is tegen het eind van de jaren twintig de Burgemeestersbuurt gebouwd, begrensd door de Burgemeester Hovylaan en de Oude Haagweg.

Dit wijkje kent een recht stratenpatroon met als stedenbouwkundig accent het Burgemeester Françoisplein. De laatste burgemeester van Loosduinen kreeg zijn eigen straat: de Burgemeester Hovylaan.

Na de Tweede Wereldoorlog was de woningnood in Nederland en in Den Haag groot. Bouwmaterialen waren schaars, daarom werd ook gekeken naar alternatieven. In 1948 werden in het reeds bestaande villa-park Kijkduin dertien Oostenrijkse houten prefab noodwoningen gebouwd.

Oostenrijkse noodwoningen aan de Katwijkselaan nrs 63 en 65, 1970. Fotograaf H. De Ruiter

Ook was het nog maar de vraag of de tuinbouw op de gronden rond de dorpskern van Loosduinen kon blijven. In de jaren vijftig werd overeenstemming bereikt over het bebouwen van Leyenburg en Waldeck. Begin jaren zestig vertrokken de laatste tuinders naar andere gebieden zoals het Westland en Madestein en al in 1961 werd begonnen met het bouwen van woningen.

Heel opvallend in het plan voor de wijk was een grote wand met woningen op de hoek van de Laan van Meerdervoort en de Ockenburghstraat. Deze wand moest de achterliggende wijk beschermen tegen de zeewind. In 1965 was hij gereed: een lange flat van zes woonlagen naar ontwerp van de architecten J. Wils en F. Ottenhof. Door vorm, kleur en lengte kreeg de wand al spoedig een bijnaam: 'de Chinese Muur'.

De Chinese Muur, 1975. Fotograaf onbekend

Kraayenstein was ooit een belangrijk buitenverblijf en daarvoor werd een wijk met woonerven ontworpen die vanaf 1973 tot 1981 is aangelegd. De laagbouw sluit aan op de oude bebouwing van Loosduinen met de historische omgeving van de molen waar sinds 1983 het Loosduins Museum De Korenschuur gevestigd is.

De oude waterlopen, ooit de vaarroutes voor tuinders, vind je nog steeds terug in de opzet van de wijk. In 1972 kwam de woonwijk Nieuw Waldeck erbij, met veel sociale huurwoningen van woningcorporaties. Houtwijk is een typische buurt uit de jaren tachtig met veel eengezinswoningen, hoge flats en veel groen en water.

Houtwijk, Albert Lutulistraat (midden) en omgeving. Links de Raoul Wallenbergstraat, rechtsvoor de Leyweg, 2015. Fotograaf Harry van Reeken

Aronskelkweg 1, het Dalton Lyceum, 1993. Foto Dienst Stedelijke Ontwikkeling (Bert Mellink)

In het begin van de eenentwintigste eeuw werden bij de Monsterseweg nieuwe vrijstaande woningen gebouwd en het gebied is nu nog voortdurend in ontwikkeling. Loosduinen kent veel goede onderwijsinstellingen, zoals de Internationale School aan de Wijndaelerweg en het Dalton Lyceum aan de Aronskelkweg. Dit pand is in 1929 ontworpen door de architecten Co Brandes (1884 – 1955) en D.C. van der Zwart (1882 – 1960) in de stijl van de Nieuwe Haagse School. De school wordt gekenmerkt door ruime gangen en lokalen en vele werkruimten, die nodig zijn voor de toepassing van het Daltonsysteem

Piet Moeskops in 1919. Fotograaf onbekend

De Savornin Lohmanlaan 380, rolschaatsbaan Marathon, 1957. Prentbriefkaart, uitgave JosPé

Recreatie, sport en revalidatie in Loosduinen

Piet Moeskops (1893 – 1964), bijgenaamd ‘Big Pete’ en ‘de lange’ is de bekendste sportheld van Loosduinen. Hij was een baanwielrenner die in de jaren twintig van de twintigste eeuw vijfmaal wereldkampioen werd. In 1933 beëindigde hij zijn wielercarrière en werd hij pandjesbaas en café-eigenaar in Den Haag.

De sportwereld was vroeger langs geloofslijnen (de zuilen) gescheiden. De Rooms Katholieke Voetbalvereniging GDA, vernoemd naar de Italiaanse heilige Gabriël Dell Addolorata (1838-1862) werd

op 27 april 1922 opgericht in de nog zelfstandige gemeente Loosduinen en noemt zich daarom een echte Loosduinse vereniging.

De Sportvereniging Loosduinen ontstond in de zomer van 1936 op de Psychiatrische inrichting “Bloemendaal” op initiatief van de medewerkers. Er waren veel in verenigingsverband voetballende christelijke jongeren met een hervormde of gereformeerde achtergrond die meespeelden, maar geen lid mochten worden van bestaande clubs als “De Postduiven” en de “Roomse vereniging” G.D.A..

De sportvelden bij Kijkduin en bij Madestein zijn belangrijk voor de regio Den Haag. Je kunt wandelen en fietsen in de aangrenzende en in elkaar overlopende natuur- en recreatiegebieden Landgoed Ockenburg, Madestein en de Uithof. Bij het wijkpark Bokkefort kan worden ge-skate op de skatebaan. In sportcentrum De Uithof kun je op kunstijs schaatsen, klimmen, karten, skiën en snowboarden. Een legendarische plek voor veel naoorlogse Hagenezen was de rolschaatsbaan annex dansgelegenheid de Marathon, bij de rolschaatsbaan van E.H.R.C. (Eerste Haagse Rolhockey Club).

Harry Jekkers zong ooit: 'Op mijn Puch een wijffie halen en daarna dansen in de Marathon...'

In en rond het stadsdeel is er genoeg ruimte voor recreatie in de duinen, aan zee en in recreatiegebieden zoals Madestein. Rond 1900 was Kijkduin als badplaats niet heel veel kleiner dan Scheveningen, maar de snelle groei die in Scheveningen plaatsvond is in Kijkduin achterwege gebleven.

Kijkduin heeft als badplaats een bescheiden boulevard met winkels en een paar restaurants. Niet alleen Duitse toeristen weten de badplaats Kijkduin te vinden.

De camping Ockenburgh kreeg faam als de grootste camping van Europa, terwijl het vakantiepark Kijkduin tegenwoordig onderdeel is van het Roompotconcern. In 2016 was Kijkduin even wereldberoemd als bedevaartsoort voor duizenden digitaal opgetrommelde Pokémon-jagers, die op zoek waren naar virtuele monstertjes in hun app.

Kijkduin, Pokémon Go spelers zijn naar het Deltaplein gekomen om Pokémon (virtuele wezens) te 'vangen', 2016. Fotograaf Pieter Musterd

Het voetpad van Kijkduin naar de camping, 1975. Fotograaf JosPé

De Kijkduinse puinduinen

Dit is in vogelvlucht de geschiedenis van Loosduinen en we eindigen met een hoogtepunt. Vanaf de hoge puinduinen bij Kijkduin is het uitzicht op de omgeving en de Noordzee groots. Je staat er letterlijk op de geschiedenis van de stad, want het puin is afkomstig van na de oorlog gesloopte gebouwen in heel Den Haag. In de puinduinen aan de Machiel Vrijenhoeklaan bevindt zich sinds 1996 het majestueuze landschapskunstwerk 'Hemels gewelf' van de Amerikaanse kunstenaar James Turrell (1943).

Loosduinen was eerder het doel van bedevaarten, of men nu in de middeleeuwen op zoek was naar vruchtbaarheid of in het digitale tijdperk naar de laatste virtuele Pokémon-figuurtjes. Wat je ook zoekt, je kunt het vinden in Loosduinen, dat sinds 1923 zijn eigen karakter in de stadsgeschiedenis heeft weten te bewaren, als een klein maar bijzonder dorp in een grote stad.

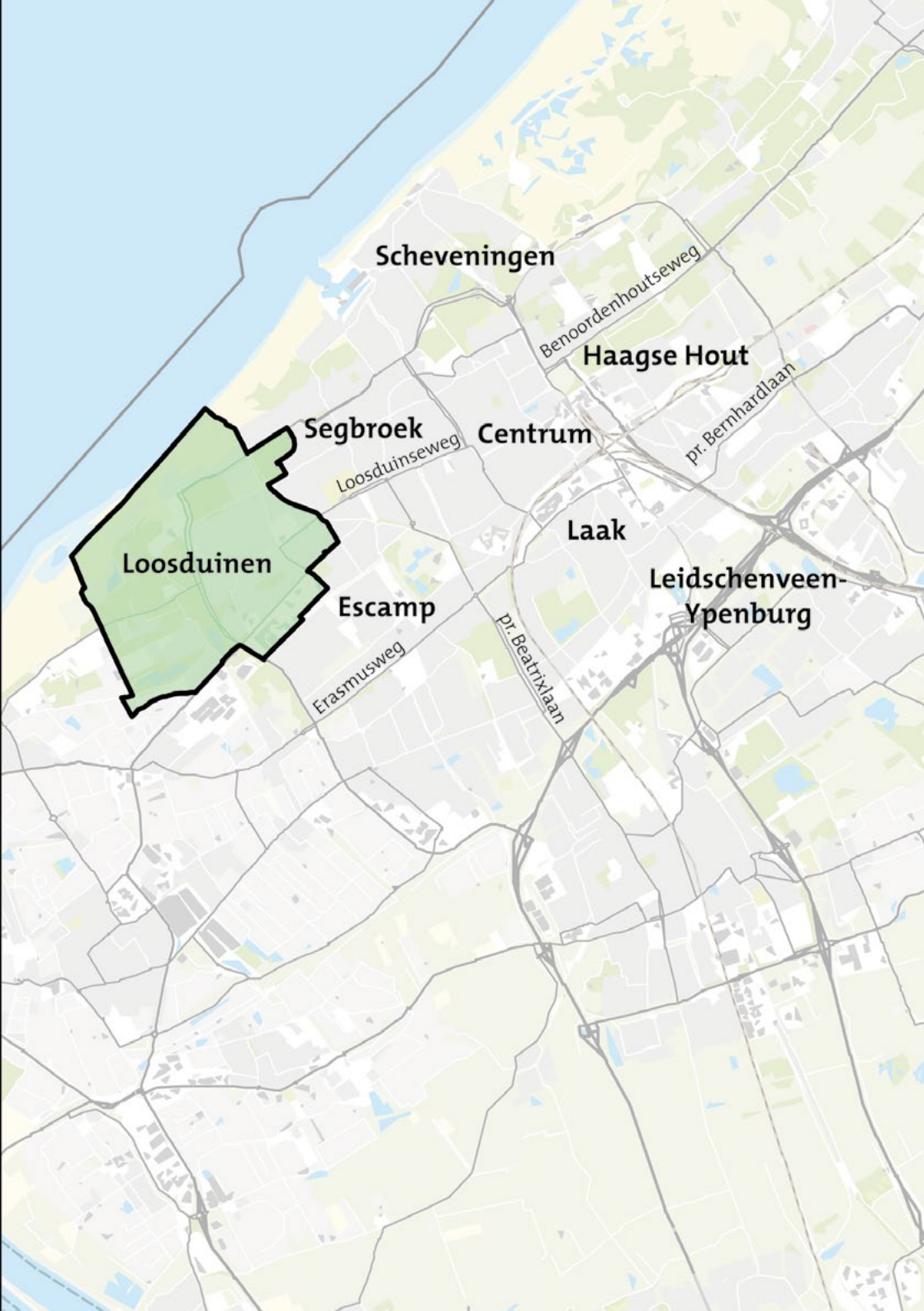
Kunstmatig aangelegd duin met het 'Hemels Gewelf' van kunstenaar James Turrell, 1996.
Foto D-Vorm (Bert Mellink)

Colofon

Dit is een uitgave van
Gemeente Den Haag
Haags Gemeentearchief
Spui 70
2511 BT Den Haag
haagsgemeentearchief@denhaag.nl
haagsgemeentearchief.nl

Afbeeldingen Collectie Haags Gemeentearchief
Tekst Haags Gemeentearchief
Foto omslag Kijkduin, Pokémon Go spelers zijn naar het Deltaplein gekomen om Pokémon (virtuele wezens) te 'vangen', 2016
Fotograaf Pieter Musterd

Juli 2023

Scheveningen

Benoordenhoutseweg

Haagse Hout

pr. Bernhardlaan

Segbroek

Loosduinseweg

Centrum

Laak

Leidschenveen-Ypenburg

Loosduinen

Escamp

Erasmusweg

pr. Beatrixlaan

Volg ons ook op:

haagsgemeentearchief

@haagsarchief